

Vlaams
Parlement

vergadering **C281**
zittingsjaar 2016-2017

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Onderwijs

van 15 juni 2017

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Tine Soens aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de werkdruk bij doctorandi – 2308 (2016-2017)	3
VRAAG OM UITLEG van Elisabeth Meuleman aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de fiscale perikelen rond de vergoeding van voorzitters van lokale overlegplatforms (LOP's) – 2249 (2016-2017)	8
VRAAG OM UITLEG van Elisabeth Meuleman aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over diversiteit in het lerarenkorps – 2388 (2016-2017)	11
VRAAG OM UITLEG van Caroline Gennez aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de hervorming van de opleidingenmatrix in het secundair onderwijs – 2394 (2016-2017)	17
VRAAG OM UITLEG van Ann Brusseel aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over leerkrachten wiskunde en de wiskundige geletterdheid – 2436 (2016-2017)	22

**VRAAG OM UITLEG van Tine Soens aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de werkdruk bij doctorandi
– 2308 (2016-2017)**

Voorzitter: mevrouw Kathleen Helsen

De voorzitter: Mevrouw Soens heeft het woord.

Tine Soens (sp-a): Minister, recent verscheen in het tijdschrift Research Policy het artikel 'Work organization and mental health problems in PhD students' van Levecque et al. Als een van de eerste onderzoeken naar de mentale gezondheidstoestand van Vlaamse doctoraatsstudenten schetst het artikel een alarmerend beeld. De combinatie van hoge werkvereisten, de beperkte mogelijkheid het eigen werkritme te bepalen, weinig betrokkenheid bij het besluitvormingsproces en weinig tewerkstellingsvooruitzichten zorgen ervoor dat 51 procent van de Vlaamse doctoraatsstudenten minstens twee symptomen van mentale problemen ondervinden. Dergelijke symptomen zijn verschillend van aard, maar depressie, stress, angst, burn-outs en emotionele uitputting behoren tot de meest voorkomende verschijnselen.

Dergelijke problemen met de mentale gezondheid van doctorandi zijn niet zonder gevaar. Het werk van deze studenten biedt een belangrijke bijdrage aan de wetenschappelijke vooruitgang en kennis. Psychologische klachten kunnen een negatieve impact hebben op deze wetenschappelijke vooruitgang. Daarbij komt dat doctoraatsstudenten vaak deel zijn van een team. Psychologische klachten kunnen de werking van dit team in gevaar brengen, waardoor het wetenschappelijk onderzoek opnieuw belemmerd kan worden, waardoor ook de onderzoekskosten van het team zullen stijgen. Ten slotte kunnen mentale problemen ervoor zorgen dat doctorandi vroegtijdig afhaken, waardoor er sprake is van een verspilling van geld, middelen en talent.

De auteurs ronden hun onderzoek af met verschillende beleidsadviezen voor de bevoegde overheidsinstellingen. Zij wijzen onder meer op het belang van preventie. Er moet meer aandacht komen voor de mentale gezondheid van doctoraatsstudenten en zij moeten voldoende ondersteund worden indien er zich problemen voordoen. Er moet ook meer aandacht uitgaan naar de arbeidsomstandigheden van doctoraatsstudenten. Hoewel zij kunnen genieten van een aantrekkelijk loon en verschillende financiële voordelen, blijkt de werkdruk vaak ongelooflijk hoog. In dit opzicht is de uitdrukking 'publish or perish' uitermate relevant.

Ten slotte moet worden opgemerkt dat het aantal doctoraatsstudenten veel hoger ligt dan het aantal posities beschikbaar aan een faculteit, waardoor vele doctorandi na hun promotie vaak niet in de academische wereld aan de slag kunnen. Als ik me niet vergis, hebben we daar al een gedachtewisseling over gehouden in de commissie Onderwijs en Economie. Het minder toekennen van doctoraten kan hiervoor een oplossing bieden.

Gelet op bovenstaande argumenten, heb ik enkele vragen voor u, minister. Bent u op de hoogte van de geschetste problematiek in het onderzoek? Welke initiatieven plant u hierrond? Zijn er beleidsadviezen vanuit het onderzoek die u ter harte wilt nemen?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Uiteraard ben ik op de hoogte, mevrouw Soens, want de Vlaamse overheid was in feite de opdrachtgever voor dit onderzoek. Het onderzoek werd uitgevoerd in het kader van het Expertisecentrum Onderzoek en Ontwikkelingsmonitoring van de Vlaamse Gemeenschap (ECOOM), dat medegefinancierd wordt door het beleidsdomein Onderwijs. Binnen ECOOM richt de UGent

zich op de mens achter het innovatiegebeuren: de focus ligt op 'Human Resources in Research'. Dat is nuttig volgens mij.

Dit houdt zowel de productie van doctoraten in, de mogelijke struikelblokken en succesfactoren tijdens het doctoraatstraject, de mobiliteit van onderzoekers en de carrières van gedoctoreerden binnen de universiteit en daarbuiten. Als ik me niet vergis, heeft mevrouw Brusseel een tijdje geleden een vraag gesteld over die carrière van onderzoekers na het doctoraat, dus daar ga ik niet zo grondig op in.

ECOOM UGent ontwikkelt indicatoren die de monitoring van academische human resources in Vlaanderen ondersteunen. Het maakt aanbevelingen voor de Vlaamse overheid en de universiteiten en levert ook inzichten die de individuele beslissingen omtrent de carrière kunnen ondersteunen. Het onderzoek naar de mentale gezondheid was onderdeel van de zogenaamde junioronderzoekerssurvey van 2013. Een opvolgbevraging is op dit moment in voorbereiding, waarbij men ook wil inspelen op de wenselijkheid van internationaal vergelijkbare gegevens.

Het onderzoek leert inderdaad dat bijna een op de drie van de jonge onderzoekers op basis van een internationaal gevalideerde psychometrische schaal een risico loopt op 'ernstige mentale problemen'. Het gaat over 31,8 procent. Dit risico is meer dan het dubbele van de hoogopgeleiden in de algemene bevolking. De bevindingen liggen echter in lijn met onder andere de inzichten van de Vlaamse Werkbaarheidsmonitor, die eveneens een hoog risico op psychische vermoeidheid of werkstress vaststelt bij hoogopgeleiden in een kennisintensieve omgeving.

Het stressrisico is maar een deel van het verhaal. Het Gentse ECOOM-onderzoek leert ook dat meer dan acht op de tien jonge onderzoekers tevreden tot zeer tevreden zijn met hun job in het algemeen. Een kleine 9 procent is ontevreden, en ook dit is in lijn met de werkbaarheidsmonitor van de SERV. De werkbaarheid van onze doctoraatsstudenten moet dus in een voldoende ruim perspectief worden bekeken. Doctoreren – ik kan intussen van enige persoonlijke ervaring spreken – is dus een boeiende maar mentaal vermoeiende bezigheid. Het tegendeel zou ons moeten verbazen, want het gaat hier om de absolute top van onze studenten die zich nog een aantal jaren extra gaan verdiepen in een bijzonder specifiek thema. Dat is een intense bezigheid.

Wat zullen we met deze vaststellingen doen? Eerst en vooral wijst het ECOOM-onderzoek naar de werkorganisatie en het organisatiebeleid als mogelijke oorzaken voor de risico's. We zien niet zo veel verschillen tussen de universiteiten of disciplines onderling. Ik wil gerust mijn bijdrage leveren, maar ik denk dat het goed is dat ook de instellingen zelf dit verder opnemen.

Ik moet in dat verband ook wijzen op de welzijnswet. Hoewel doctoraatsstudenten niet expliciet in het toepassingsgebied van deze wet vermeld worden, kan worden aangenomen dat deze wet ook op hen van toepassing is, aangezien een doctoraat kan worden beschouwd als een vorm van leerovereenkomst of stage. In het kader van de welzijnswet moet de werkgever ook de risico's aanpakken op het vlak van het psychosociale welzijn van de werknemers en personen die daar in het kader van de wet mee gelijkgesteld zijn. De universiteiten wijzen erop dat er sinds de afname van de GHQ-meting in 2013 een aantal zaken zijn opgezet op het vlak van welzijnsbeleid, ook met betrekking tot jonge onderzoekers. Ik moet me hier natuurlijk baseren op wat de universiteiten me aanleveren.

Daarnaast kan met betrekking tot de arbeidsomstandigheden ook worden verwezen naar cao IV hoger onderwijs van 13 december 2013. Daarin wordt expliciet aandacht besteed aan het statuut van onderzoekers in het algemeen en van bursalen in het bijzonder. Een van de engagementen van deze cao gaat over het uitwerken van een charter met de algemene verwachtingen die doctorandi, hoofden van een onderzoekseenheid en promotoren van elkaar kunnen hebben.

In het verleden heb ik al gezegd dat ik geen grote voorstander ben van de suggestie om het aantal doctoraten te beperken. Internationaal vergelijkend materiaal leert dat het aandeel van de doctorandi in de OESO- en EU-context eerder gemiddeld is. De beleidsvisie op meer investeringen in onderzoek en ontwikkeling (O&O) moet er net voor zorgen dat ook de slaagkans voor mandaten en projecten bij FWO, het Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek, kan stijgen. Ik krijg bijzonder veel kritiek dat er veel te weinig geselecteerden bij FWO zijn. Als we via O&O meer mandaten en projecten bij FWO kunnen toebedelen, zal het aantal doctoraten ook stijgen.

Voor de begeleiding van doctorandi zijn er in het kader van de integratie van de academische hogeschoolopleiding bijkomende middelen uitgetrokken om het aantal personeelsleden in het zelfstandig academisch personeel opnieuw tot op het niveau van het jaar 2000 te brengen. Daar is nog wel wat werk aan de winkel.

Ten slotte wordt er in de doctoraatsopleiding ook aandacht besteed aan overdraagbare skills waarmee gedoctrineerden gemakkelijk hun weg kunnen vinden op de niet-academische arbeidsmarkt. Het is begrijpelijk dat de meeste doctorandi een academische loopbaan ambiëren, maar de mogelijkheden daarvoor zijn eerder beperkt. Overigens verklaren de ECOOM-onderzoekers dat er geen samenhang is tussen mentale gezondheidsklachten en de ingeschatte kans op een academische carrière.

De voorzitter: Mevrouw Soens heeft het woord.

Tine Soens (sp.a): Dank voor uw antwoord, minister. Uit het onderzoek blijkt dat de stress onder academici alarmerend stijgt. Zeker bij jongere academici is er sprake van depressie, angst, burn-out en emotionele uitputting, zoals ik ook in mijn inleiding aangaf. Vaak zijn academici terughoudend om hulp te zoeken, uit angst gestigmatiseerd te worden of uit angst voor een negatieve impact op hun verdere carrière. Universiteiten hebben daarin volgens mij een heel belangrijke taak. Ze moeten duidelijke informatie geven over de carrièremogelijkheden na een doctoraat.

Maar we mogen niet enkel op de doctoraatsstudenten focussen. De vakgroep sociologie van de VUB bijvoorbeeld heeft ook de werkdruk bij het zelfstandig academisch personeel onderzocht. Ook daar blijkt 55 procent een zeer hoge werkdruk te ervaren. Op basis van dat onderzoek zal de VUB haar interne werking aanpassen en een academisch directeur aanstellen om jong academisch personeel beter te coachen en te begeleiden. De rector wijst er echter op dat ze de werkdruk uiteraard niet alleen kan aanpakken. Het zou goed zijn een integrale aanpak, over alle universiteiten heen, uit te werken, zodat universiteiten met elkaar goed practices kunnen uitwisselen om de werkdruk bij academici en dan vooral jonge academici aan te pakken.

De voorzitter: Mevrouw Brusseel heeft het woord.

Ann Brusseel (Open Vld): Dank voor uw antwoord, minister, en dank voor uw vraag, collega Soens. Het is inderdaad geen nieuwe thematiek, maar ze is wel belangrijk. U hebt gelijk, minister, dat de instellingen dit moeten opnemen. Ik ben blij te horen dat er op het terrein veel wordt ondernomen. Toen er jaren geleden over de doorstroming van doctorandi naar de arbeidsmarkt werd gesproken, werden meteen maatregelen genomen. Ik denk, om maar één voorbeeld te noemen, aan de doctoral schools. Er wordt ook gewerkt aan de transferable skills. U zei daarnet dat er reeds stappen zijn gezet. Als u daar concreet meer informatie over hebt, dan hoor ik dat uiteraard zeer graag.

Het is inderdaad belangrijk dat de welzijnswet in acht wordt genomen en ik wil daarbij enkele bedenkingen maken. Er zijn niet te veel doctoraten. Dat is niet het probleem, collega Soens. België staat qua aantal doctoraten echt niet op de eerste plaats in de lijst van OESO-landen, maar wel op plaats 22. Dat is dus niet zo

gigantisch goed. Vanmiddag hebben we naar een reeks onderzoekers kunnen luisteren, en we kunnen niet genoeg onderstrepen hoe belangrijk het is dat er in alle domeinen veel ruimte is voor wetenschappelijk onderzoek en dat er veel onderzoek wordt geproduceerd. Men zegt dan dat het relevant moet zijn. Uiteraard moet het relevant zijn. Uiteraard moet het goed zijn. Niemand beweert het tegendeel. Er moet fundamenteel onderzoek zijn, praktijkgericht onderzoek, toegepast onderzoek. Daar moeten we gewoon meer ruimte voor hebben.

Het zou dus goed zijn mocht het FWO meer middelen krijgen. Het FWO zal ook meer middelen krijgen. Ik zal erover blijven waken dat er voldoende middelen naar het FWO blijven gaan. Want laten we eerlijk zijn: de slaagpercentages bij het FWO zijn zeer hoog.

Op één punt wil ik de kritieken wel bijtreden: wie niet met een FWO-mandaat werkt, wie geen bursaal is, ondervindt inderdaad meer druk. Maar daar zou ik willen dat de instellingen het gesprek aangaan met hun promotoren en dat ze kritisch zijn ten aanzien van de promotoren, die veel werk doorgeven aan de onderzoekers.

Waarom hebben de bursalen van het FWO zo'n hoog slaagpercentage? Ze kunnen niet eindeloos belast worden met lesopdrachten en met het begeleiden van studenten. En als dat de pan uit swingt, als er daar een slechte proportie, een slechte verhouding zit in de taken voor de onderzoeker, is het moeilijk om je onderzoek af te krijgen en dan is de werkdruk immens hoog.

Maar het is niet zo dat we te veel doctoraten hebben. Je moet de instellingen natuurlijk vragen dat ze echt waken over de inhoud en dergelijke. Maar op dat vlak heb ik op dit moment eigenlijk geen enkel, geen enkel probleem qua vertrouwen naar de universiteiten toe wat betreft de inhoud.

Minister, meer ZAP-omkadering zou een goede zaak zijn.

De voorzitter: De heer Cordy heeft het woord.

Paul Cordy (N-VA): Ik wil beginnen met het benadrukken van het belang van doctoraten voor onze samenleving. Zoals mevrouw Brusseel aanhaalt, staan we op dat vlak nog niet aan de top. We zouden daarin een heel stuk verder kunnen staan.

De valorisatie van doctoraten gaat veel ruimer dan enkel de academische wereld. 20 tot 30 procent van hen zal een academische loopbaan hebben. Maar daarnaast is er een heel scala aan sectoren waar een doctoraat een bijzonder grote bijdrage kan leveren. Ik denk dat we vooral daarover moeten waken. Ik verwijs naar de resolutie dienaangaande. We moeten er zeer goed opletten – en dat ondersteunen – dat men in het bedrijfsleven, maar ook binnen de overheid enzovoort, met een afgerond doctoraat een zeer vlotte overgang kan hebben en dat ook die onderzoekers in hun werk in die sectoren kunnen worden gevaloriseerd.

Het spreekt vanzelf dat we moeten waken over de werkomstandigheden, over het welzijn op het werk. Er is een verwijzing gevallen naar de publicatiedruk. Ook dat is iets dat we in een academische wereld binnen zekere grenzen in de gaten moeten houden.

Maar ik vraag mij af of het onderzoek ook effectief heeft aangetoond dat de mentale belasting die er is, maar die ook in gelijkaardige beroepen bestaat, bijvoorbeeld bij chirurgen, enzovoort, de top-end academische opleidingen, effectief leidt tot een problematische uitval en tot het niet voltooiën van die doctoraten.

Als we daarover geen gegevens hebben, is het misschien moeilijk om dit onderzoek werkelijk op zijn waarde te kunnen schatten.

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Ik sluit mij aan bij de vragen van de collega's.

Minister, ik heb één bijkomende vraag. Op het vlak van doctoraatstudenten is er een evenwicht – misschien zijn er zelfs nog iets meer vrouwelijke dan mannelijke studenten. Maar heel snel daarna, naarmate men hoger op de academische carrière ladder klimt, neemt het aantal vrouwen af en zit men met een soort piramide. Ik kan mij voorstellen dat door het feit dat die werkdruk als PhD-student al zo hoog is, maar je dan nog geen gezin hebt, het misschien nog enigszins te combineren valt, maar dat daarna de stap om die academische carrière voort te zetten nog moeilijker wordt.

Ik vroeg mij af of we, specifiek naar vrouwen toe, geen extra maatregelen moeten nemen, bijvoorbeeld op het vlak van zwangerschapsverlof. Er zijn al een aantal zaken, maar ik denk dat er misschien toch nog wat ruimte is. Het is een vraag, een open vraag: heeft het een invloed, is er een link aangetoond, moeten er niet nog wat zaken worden gedaan op dat vlak?

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

Jos De Meyer (CD&V): Het gesprek leert mij dat de resolutie van onze goede collega's Jenne De Potter, Ann Brusseel en Matthias Diependaele als hoofdindieners toch wel een goede timing had.

Ik herinner mij ook dat mevrouw Brusseel daarover op een bepaald moment een vraag heeft gesteld en dat de minister toen heeft geantwoord dat zowel zijzelf als collega-minister Muyters zich engageerden om deze resolutie op te volgen. En als je deze resolutie naleest, collega's, denk ik dat alle elementen die hier aan bod zijn geweest, ook in de resolutie zijn opgenomen.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Ik vind het geen problematiek. Ik deel de analyse van de heer Cordy.

Lang geleden wilde ik trouwens zelf ook een doctoraat maken. Ik heb het toen echter niet gedaan, omdat de lokroep van de advocatuur en later dan de politiek te groot werd. Het is een van de zaken waarvan ik nog altijd spijt heb, dat ik dat niet heb gedaan.

Ik ben in de advocatuur geassocieerd. Mijn associé heeft dat óók niet gedaan, om dezelfde reden als de mijne. En het spijt hem óók nog altijd dat hij dat niet heeft gedaan.

Dus, speciaal ten behoeve van al die doctorandi die het zwaar hebben: ze mogen weten dat het voor mij een vlek is op kansen die niet gegrepen zijn. Er zijn velen die graag een doctoraat zouden maken.

Ik deel ook de analyse dat de meeste doctoraten ook wel een meerwaarde hebben. Ik heb mijn bezorgdheid daarover een tijdje geleden uitgedrukt. Ik vind het ook van belang dat er gekeken wordt op welke manier je doctoraatsresultaten kunt vermarkten of gaan gebruiken, en dat daar voldoende aandacht voor is, dat een doctoraat niet een boek is dat gemaakt wordt om in een kast te verzeilen en daar te blijven liggen. Ik deel de analyse dat er genoeg thema's zijn en genoeg maatschappelijke meerwaarde is, maar we moeten er ook werk van willen maken. En dat is ook een taak van de promotoren, om daar actief werk van te maken.

Ik weet dat bijvoorbeeld de Universiteit Antwerpen een ombudspersoon aangesteld heeft waar ook doctorandi terecht kunnen met hun zorgen. Ik vind dat wel van belang. Want het is wel juist – ik maak eventjes abstractie van FWO – dat

aan doctorandi heel veel extra zaken gevraagd worden. Collega Meuleman, ik heb ook van vrij dichtbij meegemaakt dat als bijvoorbeeld anderstalige jongeren aangetrokken worden om een doctoraat te schrijven, en als het dan gaat over vertegenwoordigingen op allerhande vergaderingen, al die taken dan gegeven worden aan de Nederlandssprekende doctorandi en dat die er dan natuurlijk wel extra workload bij krijgen. Ik kan zo nog een paar staaltjes geven van zaken waarvan ik zelf ook denk dat dat niet de bedoeling kan zijn, dat in het kader van open zijn en iedereen toelaten tot doctoraten, de werklast voor een kleine groep veel zwaarder wordt. Maar het is een taak van de instellingen om daarover te waken. We geven hun vertrouwen en vrijheid, wij als overheid leggen daar geen eisen op. Zeker wat die werklast betreft, moet dat zorgvuldig bewaakt worden.

Er zijn, collega's, ook een aantal specifieke programma's voor doctoraten in samenwerking met bedrijven. Dat zijn de innovatiemandaten van het Agentschap Innoveren en Ondernemen (AIO). Die bestaan dus. Die zijn ook zeer outputgericht. Ik laat mij net door mijn medewerker vertellen dat er globaal gezien ook vrij weinig uitval is, dat minder dan een op tien van onze doctorandi uitvalt. Die voltooiën het doctoraat dus, hoewel ik in mijn zeer dichte familie ook iemand ken die gestopt is met het doctoraat. Alles is dus vertegenwoordigd bij mij in de familie, als het over doctoraten gaat: niet maken, wel maken en niet afmaken.

Ik ben ook grote fan om er in de toekomst nog meer te hebben. En we moeten daar niet op wachten. FWO heeft 30 miljoen euro erbij. Er komen dus absoluut extra kansen. Maar wat het welzijn van onze doctorandi betreft: die moeten zich in hoofdzaak kunnen focussen op datgene waarvoor ze aangesteld worden, namelijk het maken van doctoraten. Dat moet ook de hoofdtaak zijn. Daar rust een zware verantwoordelijkheid bij onze instellingen. Ik zal hun, naar aanleiding van een van mijn volgende bijeenkomsten, ook het verslag bezorgen van deze discussie hier. Het lijkt mij ook wel een nuttige suggestie om hen eens te bevragen over hoe zij met onze welzijnsreglementering omgaan als het gaat over de toepassing ervan op de doctorandi in alle statuten waarin ze mogelijk kunnen verblijven.

De voorzitter: Mevrouw Soens heeft het woord.

Tine Soens (sp-a): Bedankt voor uw bijkomende antwoord, minister. Wat de discussie betreft of er te veel of te weinig doctoraten zijn: ik denk dat de kwantiteit niet het belangrijkste mag zijn. Het kan toch niet de bedoeling zijn om zo veel mogelijk doctoraten te hebben, zonder aandacht te hebben voor de kwaliteit van die doctoraten. Het welzijn van jonge academici is daarbij zeker van belang.

Ik ben zeer benieuwd naar de bevraging die u zult doen bij de universiteiten rond welzijn op het werk. Ik zou willen vragen om, als die rond is, die ook aan de commissie te bezorgen, zodat we er hier ook verder mee kunnen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

**VRAAG OM UITLEG van Elisabeth Meuleman aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de fiscale perikelen rond de vergoeding van voorzitters van lokale overlegplatforms (LOP's)
– 2249 (2016-2017)**

Voorzitter: mevrouw Kathleen Helsen

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Minister, sinds de start van de werking van de lokale overlegplatforms (LOP's) voor gelijke onderwijskansen ontvangen de voorzitters van die platforms een bescheiden onkostenvergoeding. Het bedrag ervan varieert en

hangt samen met het bereik van een LOP. Die driemaandelijkse uitkering steunt op een besluit van de Vlaamse Regering uit 2002 over de werking van de LOP's. Daarbij is destijds ook een afspraak gemaakt dat de LOP-voorzitters die vergoeding door haar aard en functie niet in hun belastingaangifte dienden op te nemen.

Sinds enkele maanden staat die afspraak op de helling. Dat zorgt voor wat onrust en irritatie bij de LOP-voorzitters, vooral omdat alles nogal onduidelijk is. Concreet: alle LOP-voorzitters – sommigen al eind vorig jaar, anderen in de eerste maanden van dit jaar – kregen van het Departement Financiën en Begroting plots inkomstenfiches voor de jaren 2014 en 2015 in de bus. Het gaat over de fiche met nummer 281.50, die de vergoedingen bestempelt als ereloon.

Het versturen van deze fiches gebeurde zonder enige uitleg, niet door het Departement Financiën en Begroting, en evenmin door het Agentschap voor Onderwijsdiensten (AgODi). De verwarrende en vervelende gevolgen zijn wel voor de LOP-voorzitters. Sommigen worden inmiddels op de huid gezeten door belastingambtenaren over een herziening van hun oude aangiften en over hogere aanslagen, anderen niet. Sommigen proberen tegenover de fiscus manmoedig kosten te bewijzen voor 2014 en 2015, of met een andere argumentatie een extra aanslag of boete te vermijden. Sommige voorzitters krijgen aanmaningen van de sociale zekerheidsdienst voor zelfstandigen om zich statutair in regel te stellen als zelfstandige in bijberoep, of ze ontvangen van diezelfde dienst bericht over een verhoging van de bijdragen.

Signalen hierover naar verantwoordelijken van AgODi kregen tot nu enkel als reactie dat uw diensten zoeken naar een oplossing en daartoe overleg voeren met de FOD Financiën. Na bijna een half jaar is die oplossing nog steeds niet in zicht. Ze is in elk geval niet aan de LOP-voorzitters gecommuniceerd. Ze ontvingen wel al een fiche 281.50 voor de aangifte van hun vergoeding in 2016. Dat frustreert hun engagement voor gelijke onderwijskansen. In plaats van een redelijke vergoeding voor de onkosten die ze daarbij maken, worden ze extra op kosten gejaagd, met terugwerkende kracht voor de jaren 2014 en 2015, en intussen ook voor 2016, met betrekking tot die vergoeding.

Minister, bent u op de hoogte van de genoemde fiscale perikelen rond de vergoedingen van de LOP-voorzitters? Kunt u de frustraties begrijpen? Bent u het ermee eens dat de opmaak en de bezorging van fiche 281.50, die de LOP-voorzitters verplicht om hun onkostenvergoeding als ereloon aan de fiscus te melden, indruisen tegen eerdere afspraken ter zake in de rand van de regelgeving uit 2002 voor de LOP's en hun voorzitters?

Welke stappen denkt u te zetten om voor de vergoeding van de LOP-voorzitters zo snel mogelijk terug te keren naar de letter en de geest van deze vijftien jaar oude afspraken? Bent u bereid om daartoe uw gezag en gewicht in de schaal te werpen, zodat het aanslepende overleg tussen diensten van de Vlaamse en de federale administratie op korte termijn resulteert in een herstelgerichte en werkbare oplossing?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega Meuleman, ik ben ook wat gefrustreerd in dit dossier. De LOP-voorzitters zijn voor mij zeer belangrijke gesprekspartners. Voorgedragen vanuit de lokale onderwijspartners en andere stakeholders werken deze burgers vanuit een groot maatschappelijk engagement mee aan de realisatie van een aantal overheidsdoelstellingen, met name de gelijke onderwijskansen, in een bepaalde regio, op lokaal niveau. Bij hun aanstelling ondertekenden de LOP-voorzitters een uitgebreide engagementsverklaring. LOP's zijn werkvormen waarbij burgers onbezoldigd meewerken aan prioritaire overheidsdoelstellingen, maar ze krijgen wel een onkostenvergoeding. Het staat er ook letterlijk in

dat het enkel een onkostenvergoeding is. We hebben de voorbije periode de LOP's in actie gezien, en ze doen dat goed.

Vanuit mijn ervaringen en de vele contacten vanuit mijn onderwijsadministratie durf ik te zeggen dat LOP-voorzitters een intens engagement vertonen voor gelijke onderwijskansen. Ik moet jullie daar niet van overtuigen.

AgODi heeft mij inderdaad op de hoogte gebracht over de fiscale perikelen en discussies over de vergoeding die aan de LOP-voorzitters wordt toegekend. Sinds dit voorjaar, vanaf 8 maart 2017, is AgODi in gesprek met de Federale Overheidsdienst Financiën om een oplossing te zoeken voor deze problematiek. Ik word over de vorderingen van dit overleg op de hoogte gehouden en hoop dat er spoedig een definitieve oplossing wordt gevonden. Dit is niet aangenaam omdat de mensen hun gerechtvaardigde verwachtingen een beetje gefnuikt zijn.

Mijn onderwijsadministratie is hierin heel formeel: het BVR spreekt niet over erelonen. Ik citeer hoofdstuk II, afdeling 1, artikel 3, paragraaf 3: "De voorzitter ontvangt een jaarlijkse forfaitaire vergoeding, die uitbetaald wordt per kwartaal, kalenderjaar of – in voorkomend geval en voor de gepresteerde periode – bij voortijdige beëindiging." En dan wordt die vergoeding vermeld.

Zoals ik al zei, de gesprekken tussen AgODi en de FOD Financiën lopen volop. Ik wil niet vooruitlopen op de feiten, maar wij doen alle inspanningen die mogelijk zijn om tot een oplossing te komen. Ik hoop echt dat die oplossing positief zal zijn, maar dit vergt tijd. Ik had het graag tegen vandaag opgelost, maar dit was onmogelijk.

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Minister, ik ben al blij dat u zeer duidelijk de geest van die afspraken bevestigt en zegt dat dit niet de bedoeling was en dat het de bedoeling was dat het een onkostenvergoeding was. Intussen krijgen sommige LOP-voorzitters al drie jaar lang die fiches. Sommigen hebben al de nodige aanpassingen gedaan. Het veroorzaakt een beetje miserie, die opnieuw zal moeten worden opgelost.

Los daarvan, al sinds 8 maart is er een gesprek daarover, en het is nog niet in orde. Wat is er dan zo moeilijk aan? Wat is het knelpunt? Waarom is het zo moeilijk om het opgelost te krijgen? Het is twaalf jaar goed gegaan. Plots is er een aanpassing gekomen. Hoe komt het dat het overleg zo lang duurt?

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

Jos De Meyer (CD&V): Ik denk dat iedereen in deze commissie weet dat deze voorzitters heel geëngageerd waardevol werk doen. Daarenboven is er destijds door de voor-, voor-, voorganger van deze minister bij deze mensen een verwachtingspatroon gecreëerd. We moeten ook wel weten dat dit niet zomaar de bevoegdheid is van de minister van Onderwijs, maar van de federale minister van Financiën.

Bij mijn weten – en ik zeg u zeer duidelijk dat dit geen oordeel ten gronde inhoudt – is er een onderscheid tussen erelonen – er wordt hier niet gesproken over erelonen –, forfaitaire vergoedingen en kostenvergoedingen. Ik ga daar geen oordeel over vellen. Ik laat het over aan de bevoegde mensen die specialist zijn in financiën. Maar ik ben wel gestart met te zeggen dat LOP-voorzitters waardevol werk doen en dat er destijds bij hen een verwachtingspatroon is gecreëerd.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega De Meyer, ik ben het volledig eens met het feit dat er destijds een verwachtingspatroon is gecreëerd. Ik vind dit ook bijzonder

vervelend. De kabinetsmedewerker die hier vanmorgen was, laat weten dat hij net een telefoontje heeft gekregen van de RSZ dat ze samen met de fiscus het statuut van de LOP-voorzitters aan het onderzoeken zijn. Er beweegt wel wat. De oplossing zal sowieso van de federale overheid moeten komen. Ik heb even gedacht 'laat ons het BVR aanpassen en er onkostenvergoeding van maken', maar dat heeft maar zin als ik weet dat het een oplossing zal bieden. Het gaat hier ook niet over monstervergoedingen maar over bescheiden bedragen voor grote engagementen.

Collega Meuleman, ik hoop dat uw vraag een en ander in beweging zet. Ik kan moeilijk zeggen dat uw opmerkingen niet pertinent zijn. Ik vind ook dat dit allemaal zeer lang duurt. It takes two to tango, in dit geval misschien drie. Ik kan het niet alleen oplossen. Ik ben ook niet diegene die de verwachtingen heeft geschapen een aantal jaren geleden. Ik kan daar ook niet veel over zeggen, maar ik besef wel dat ik voor de oplossing moet zorgen. Uw vraag is zeker terecht.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Elisabeth Meuleman aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over diversiteit in het lerarenkorps – 2388 (2016-2017)

Voorzitter: mevrouw Kathleen Helsen

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): De databanken van het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming bevatten geen informatie over de herkomst van het onderwijspersoneel, enkel over hun nationaliteit. Het is dan ook niet mogelijk om aantallen te geven van autochtone Belgen versus Belgen van buitenlandse herkomst. In het kader van het project Procrustes, een samenwerking tussen de KU Leuven, de Universiteit Gent en de Vrije Universiteit Brussel, gefinancierd door het Agentschap voor Innovatie door Wetenschap en Technologie (IWT), zijn we nu wel in staat om na een representatieve bevraging een beter zicht te krijgen op het aandeel leerkrachten met buitenlandse origine. Tot hiertoe moesten we het stellen met minder valabel materiaal verzameld door het Minderhedenforum in 2007.

Volgens deze nieuwe cijfers blijkt slechts 5 procent van de Vlaamse leerkrachten een grootmoeder te hebben die geboren is in het buitenland. Bij de leerlingen draagt dit aandeel bijna een kwart. Bij de leerkrachten gaat het in grote mate om wortels in West-Europese landen, voornamelijk onze buurlanden Nederland, Frankrijk en Duitsland. Leerkrachten met een grootmoeder geboren in Turkije, Marokko of Oost-Europese landen, zijn nog sterker ondervertegenwoordigd.

Ruim veertien jaar na het decreet Evenredige Arbeidsmarktdeelname moet er dringend werk worden gemaakt van een uitvoeringsbesluit. Diversiteit in de onderwijsberoepen moet hoger op de agenda. Voor het Vlaamse onderwijs is personeel uit diverse minderheidsgroepen broodnodig, niet alleen omdat overheden mee de verantwoordelijkheid moeten opnemen om tewerkstelling te bieden voor ondervertegenwoordigde groepen, maar ook vanwege het lerarentekort en omdat een weinig divers samengesteld lerarenkorps voor de leerlingen en de ruime gemeenschap rond de school, een impliciete boodschap uitstuurt. Dit is een element van het zogenaamde 'hidden curriculum' van een school, dat vaak krachtiger is dan het formele, expliciete curriculum. Bovendien biedt een divers korps meer rolmodellen aan wie leerlingen zich kunnen spiegelen.

Minister, wilt u zelf werk maken van het bijhouden van cijfers? Welke maatregelen wilt u nemen om jongeren met een migratieachtergrond te doen kiezen voor

een carrière in het onderwijs? Wanneer zult u werk maken van een uitvoeringsbesluit evenredige arbeidsmarktdeelname?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Mevrouw Meuleman, u haalt een interessant thema aan. Als u het hebt over evenredige arbeidsdeelname, wil ik toch wel zeggen dat de keuze om leraar te worden in eerste instantie een individuele keuze van een leerling is. Ik kan moeilijk jongeren dwingen de keuze te maken om leerkracht te worden. Dat neemt niet weg dat het optrekken van de cijfers inzake diversiteit, als je een keuze maakt voor het lerarenberoep, voor mij een zeer oprechte uitdaging is.

In het Horizontale Integratiebeleidsplan Vlaanderen (2016-2019) staat als doelstelling dat tegen 2017 permanent en systematisch gegevens worden verzameld met het oog op het monitoren van de herkomstkloof in alle relevante domeinen. De Commissie Integratiebeleid heeft hiervoor een werkgroep opgericht die per beleidsdomein onderzoekt in welke mate het mogelijk en wenselijk is om te monitoren naar buitenlandse herkomst.

Samen met de beleidsraad onderwijs deel ik een aantal principiële bezorgdheden met betrekking tot registratie en monitoring van dergelijke gegevens. Natuurlijk weet iedereen dat het lerarenkorps vandaag geen afspiegeling is van de samenleving. Ik heb daar trouwens zelf al een boompje over opgezet, ook in de media. We moeten dus inzetten op een meer diverse instroom.

Wat betreft de registratie van studenten uit kansengroepen – collega Soens heeft daar een beetje als inspiratie gediend – zetten we op dit ogenblik samen met de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR) en de Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA) cruciale stappen. De VLIR en de VLHORA hebben een gezamenlijk charter over de registratie van kansengroepen uitgewerkt, alsook richtlijnen om de bepalingen van dit charter te operationaliseren. In het charter leggen ze vast welke studentenkennmerken elke hogeronderwijsinstelling minimaal en op een eenvormige manier zal registreren. We zijn gezamenlijk aan het bekijken op welke manier we deze gegevens kunnen registreren in de databank hoger onderwijs. Dit laatste is een werk dat nog moet gebeuren, maar dat iets meer tijd in beslag neemt, omdat we in het kader van de privacywetgeving voor registratie van bepaalde categorieën en voor het koppelen van de databank hoger onderwijs aan andere categorieën, een machtiging moeten vragen. De aanvraag moet worden ingediend bij de Vlaamse Toezichtcommissie. We verwachten, als we de hele procedure doorlopen hebben, dat de start van de effectieve registratie niet dit maar volgend academiejaar zal zijn.

Dan moeten we natuurlijk nog kijken wie die kansengroepen die we registreren, zijn, en hoe we dan de herkomstkloof registreren. Betekent dat dat iedereen verplicht wordt om melding te maken van de nationaliteit van de ouders of de grootouders? Als het gaat over de registratie van kansengroepen, zijn we er altijd van uitgegaan dat iedereen vrij is om zich te laten registreren. U kent de discussie over de mensen met een beperking: je kunt je laten registreren, maar je kunt ook beslissen om je niet te laten registreren. Ik wil dat liefst zo houden om niet iedereen te gaan labelen. Ik vind wel dat als je je laat registreren, je daar ook de voordelen van moet hebben. Dat betekent dat als er bepaalde gevolgen verbonden zijn aan die registratie, je die dan ook voluit moet krijgen.

Veel nuttiger voor mij is de vraag hoe we jongeren met een migratieachtergrond kunnen laten kiezen voor een carrière in het onderwijs. Diversiteit in het lerarenberoep start voor mij bij de studiekeuze na het secundair onderwijs en het traject dat gevolgd wordt in het secundair onderwijs. Binnen deze legislatuur zetten we in op de begeleiding bij het maken van een studiekeuze. Sinds vorig jaar is er de oriënteringsproef Columbus. Die is bedoeld om studenten beter te oriënteren naar het hoger onderwijs. Aansluitend is er de verplichte niet-bindende toelatingsproef

met remediëringstrajecten. De beide instrumenten kunnen potentiële studenten helpen in het maken van hun studiekeuze. Dat kan ook positief zijn om met meer overtuiging en inzicht ervoor te kiezen om leraar te zijn.

Een andere maatregel is de subsidie van tutoringprojecten. We trekken nu jaarlijks 115.000 euro uit, maar u weet dat ik deze middelen volgend jaar wil verdubbelen. Ze hebben als doel studenten uit het hoger onderwijs op een gestructureerde manier te laten optreden als begeleider en rolmodel, met de bedoeling om leerlingen basis- en secundair onderwijs te ondersteunen bij het leer- en keuzeprocess.

Daarnaast zijn er nog de investeringen in het sociaal beleid van de instellingen voor hoger onderwijs ten bedrage van 47 miljoen euro.

Er is zeker nog werk aan de winkel. Enige tijd geleden heb ik de Karel de Grote Hogeschool bezocht. Ik heb gevraagd me te tonen hoeveel studenten een migratieachtergrond hebben. Uit de cijfers die me zijn bezorgd, blijkt dat de studenten met een migratieachtergrond systematisch kiezen voor bepaalde studierichtingen, maar niet voor het onderwijs. Studierichtingen als informatica zijn enorm populair. Dat zijn de keuzes die jongeren maken. We zitten met een dubbel probleem in het hoger onderwijs. De deelname moet verhogen, maar we moeten de jongeren ook zo ver krijgen dat ze voor een lerarenopleiding kiezen.

Wat het uitvoeringsbesluit en de evenredige arbeidsdeelname betreft, verwijs ik naar het antwoord op schriftelijke vraag 284: "Het decreet houdende de evenredige participatie werd in 2007 aangepast, specifiek ten behoeve van het vrij onderwijs. In het decreet van 2002 viel onderwijs zonder meer onder de toepassing van dit decreet. Toch gingen stemmen op dat dit veel te ongenueanceerd was, vermits de vrije onderwijsinstellingen identiteitsgebonden ondernemingen zijn die wel een onderscheid mogen maken als werkgever op bepaalde gronden, zoals levensbeschouwing. Tegelijk zijn ook initiatieven genomen, onder meer in het kader van cao 7, die gericht zijn op het bereiken van dezelfde doelstellingen als deze die het decreet nastreeft. Er wordt bijvoorbeeld ingezet op maatregelen ten aanzien van personeelsleden die getroffen zijn door ziekte. Er is toen beslist niet de weg te kiezen van een uitvoeringsbesluit bij het decreet van 8 mei 2002."

Wat de levensbeschouwelijke keuze betreft, heb ik ondertussen gemerkt dat er ondertussen ook binnen het levensbeschouwelijk onderwijs en het katholiek onderwijs heel wat tewerkstellingsmogelijkheden zijn voor mensen die een andere levensbeschouwing uitdragen. De barrières zouden daar moeten zijn weggewerkt.

Het blijft echter een enorme uitdaging jongeren en dan zeker jongeren met een migratieachtergrond voor het lerarenberoep te laten kiezen. Sommige mensen vinden het niet nodig dat leerkrachten een spiegel van de samenleving vormen, maar ik ben ervan overtuigd dat leerkrachten een niet te onderschatten factor kunnen zijn. Als rolmodel voor jongeren in onze secundaire scholen kunnen ze de integratie bevorderen en hun welbevinden mee vergroten.

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Minister, ik ben blij dat u hebt bevestigd dat u het belangrijk vindt dat het onderwijs een spiegel van de samenleving is. We moeten die rolmodellen voor de klas krijgen. In mijn vraagstelling heb ik de reden al aangehaald waarom dit interessant is. Dit zou een aantal impliciete vooroordelen wegwerken die er in het onderwijs kunnen zijn. We kunnen die wegwerken door ook mensen met een migratieachtergrond voor de klas te krijgen.

Het lijkt me belangrijk echt te durven meten. We moeten af van de taboes die in het debat al vaak aan bod zijn gekomen en die in mijn ogen vaak als een excuus gelden. We moeten dit bijhouden en meten. Indien we meten, kunnen we ons

verwijderen van emoties en kunnen we het debat evidencebased voeren. Ik weet dat u er op alle vlakken een groot voorstander van bent alles cijfermatig in kaart te brengen en het beleid daarop af te stemmen. Dit is een goed vertrekpunt. Indien we dit niet doen, vertrekken we van indrukken of van bepaalde emoties die mensen hebben ten aanzien van bepaalde zaken. Ik dring er dan ook op aan hier werk van te maken.

De gelijkwaardige arbeidsdeelname blijft een spijtige zaak. Het katholiek onderwijs heeft verklaard een aantal engagementen te willen aangaan. Die engagementen zijn voor het katholiek onderwijs niet evident. Het katholiek onderwijs wil inspanningen leveren met betrekking tot het doopcertificaat, de levensbeschouwelijke tekens en dergelijke.

De dialoogschool stelt voorop dat het de bedoeling is in dialoog te treden. Het is dan ook belangrijk na te gaan of het bij woorden blijft of dat er ook vooruitgang wordt geboekt. Er zijn symbolisch belangrijke uitspraken gedaan. We moeten er echter voor zorgen dat er ook verandering op het terrein komt. Ik zou dat graag weten en monitoren. Indien dit niet gebeurt, blijft het enigszins gratuit. De overheid kan beslissen dat het katholiek onderwijs niet onder het decreet valt, maar dat er toch inspanningen worden verwacht. Dit geldt voor iedereen. Dat is een punt dat we netoverschrijdend naar voren willen schuiven. Er moeten nog inspanningen worden geleverd. Het mag niet bij woorden blijven. Er moeten op het terrein effectief een aantal zaken veranderen.

De voorzitter: Mevrouw Krekels heeft het woord.

Kathleen Krekels (N-VA): Minister, toen ik de vraag om uitleg van mevrouw Meuleman las, kreeg ik een beetje een dubbel gevoel. U hebt zelf verklaard dat veel initiatieven worden genomen en dat zeer veel wordt gemonitord om na te gaan hoe we de diversiteit van het lerarenkorps moeten vergroten. U hebt terecht een aantal aspecten aangehaald. Het is goed dat dit gebeurt en we staan hier uiteraard achter.

Ik wil u echter wijzen op een gesprek dat ik enige tijd geleden heb gevoerd met meisjes van achttien jaar die een studiekeuze moesten maken. Uiteraard kwam het onderwijs toen ook ter sprake. Een van hen vermeldde dat haar zus die opleiding had gevolgd, maar nog steeds geen werk had. Ze wilde er niet aan beginnen omdat ze toch geen kans maakte. Ik heb toen gevraagd hoe dit komt en om welke redenen haar zus geen plaats in het onderwijs kan vinden. Ik had allerlei redenen verwacht, maar helaas was er slechts een reden. Ik begeef me nu op glad ijs, maar het gaat uiteraard om de hoofddoek. Hoewel de scholen haar dit vroegen, wilde ze haar hoofddoek niet afnemen. Als islamleerkracht mocht ze een hoofddoek dragen tijdens de levensbeschouwelijke lessen, maar tijdens de andere lessen moest de hoofddoek af. Om deze reden weigerde ze elke aanbieding die ze kreeg.

Daar volgde uiteraard een hele discussie over, maar dit is toch wel een gedeelde verantwoordelijkheid. We geven kansen. Mensen kunnen die kansen grijpen. We zijn hier toch nog altijd vrij om bepaalde voorwaarden op te leggen in een bepaalde werksituatie. In bedrijven gebeurt dat ook. In een school mag dat ook. Een school heeft het recht om te zeggen: 'Voor een leerkracht in het basisonderwijs hebben wij graag neutraliteit voor de klas.' Dat geldt dan uiteraard ook voor die leerkracht.

De kennis van het Nederlands is een ander verhaal. Iedereen weet dat je bepaalde proeven moet doen als je aan een lerarenopleiding begint: voor je articulatie en je stem en voor heel je spraak, maar uiteraard voor je kennis van je taal. Daar schort het nu soms ook wel. Die meisjes met wie ik toen sprak, behoorden tot de tweede en derde generatie. Zij spraken perfect Nederlands. Maar in sommige gevallen is er daar toch een struikelblok. We mogen dat niet ontkennen. We

moeten erop blijven hameren dat een goede kennis en een goede verstaanbaarheid van het Nederlands heel belangrijk zijn.

Het komt van twee kanten. De overheid moet ervoor zorgen dat er kansen zijn en dat die kansen kunnen worden gegrepen. Maar uiteraard zijn er voor iedereen bepaalde voorwaarden waaraan iedereen moet voldoen.

De voorzitter: Mevrouw Brusseeel heeft het woord.

Ann Brusseeel (Open Vld): Het is inderdaad belangrijk dat de leerlingen zich in het onderwijs kunnen herkennen. Je mag op school als leerkracht niet alleen maar blanke vrouwen van 40-plus zien rondlopen. Er moeten ook mannen zijn, wat jongere mensen, wat oudere mensen, mensen met allochtone roots... Er moet een afspiegeling van de maatschappij zijn. Niet alleen als rolmodel, maar simpelweg omdat als er geen diversiteit meer is dit een invloed heeft: op de werking van de school, op het denken van de kinderen, vooral van jongetjes. Dat is een beetje de situatie van ons onderwijs, minister.

Ik heb een aantal cijfers bekeken. Ik zie dat de Artesis Plantijn Hogeschool in Antwerpen, HOGent en de Erasmushogeschool Brussel een significante stijging hebben en een redelijk aantal studenten van allochtone origine in de lerarenopleiding. Een tijd geleden gaf een krantenartikel scholen als voorbeeld, maar vreemd genoeg zaten die drie scholen daar niet bij. Maar ze hebben wel hogere cijfers dan andere scholen. We moeten dat in zijn totaliteit bekijken. Het zou interessant zijn om na te gaan waarom studenten dan al dan niet kiezen voor die lerarenopleiding.

Mevrouw Krekels gaf het voorbeeld dat je inderdaad wel vaker hoort en dat je ook wel eens in de krant kunt lezen. Er was een tijd waarin meisjes die wilden verder studeren wel voor kleuteronderwijzeres mochten gaan van hun ouders en van hun papa, omdat dat nog paste voor jonge meisjes. Dat is geen goede motivatie om een opleiding tot kleuteronderwijzer te kiezen. Het waren daarom niet altijd slechte kleuteronderwijzers, integendeel, maar het is niet de juiste motivatie. Zo moet je vandaag ook niet voor een job of opleiding kiezen omdat je ergens wel een hoofddoek mag dragen. U begrijpt, denk ik, wat ik bedoel. We moeten op zoek gaan naar mensen met een intrinsieke motivatie voor de lerarenopleiding.

De voorzitter: Mevrouw Celis heeft het woord.

Vera Celis (N-VA): Minister, ik wil heel graag nog enkele dingen aanvullen. De cijfers maken duidelijk dat de aanwezigheid van leerlingen en studenten met een allochtone achtergrond in de lerarenopleiding nog ondermaats is. We kunnen dat vergelijken tot de toegang tot hoger en universitair onderwijs. Die instroom is voor die gemeenschap veel te laag. Bij elk contact dat ik heb met de hogeschool en de allochtone gemeenschap in mijn stad probeer ik dat thema naar voren te brengen. Ik vraag hun wat de oorzaken zijn. In sommige situaties speelt bijvoorbeeld de hoofddoek. Maar ik hoor ook dat zij wel een hogere opleiding afmaken, maar er dan voor kiezen om niet te gaan werken. Of ze slaan een werkplaats af omdat de werkvloer er gemengd is. Dergelijke zaken zouden niet mogen spelen, zeker wanneer studenten de inspanning hebben geleverd om hoger of universitair onderwijs te volgen, om dan met dat diploma niets te doen of er niet mee aan de slag te gaan.

Minister, zijn er cijfers bekend over de lerarenopleiding en de instroom daar? Hoeveel studenten beginnen er aan die opleiding, maar maken ze om welke reden dan ook niet af, of komen er niet mee op de arbeidsmarkt terecht?

Mevrouw Krekels zei het al: een van de elementen die zeker ook kunnen meespelen, is de kennis van het Nederlands, zeker voor wat de instroom betreft in alle studierichtingen binnen het hoger onderwijs. Maar we weten zeer goed dat voor wie de lerarenopleiding binnenstapt meteen geldt dat elke leerkracht, ongeacht

welk vak je geeft, sowieso een leerkracht Nederlands is. Er kunnen tekortkomingen zijn in de kennis van het Nederlands – en dat geldt zowel voor de autochtone als voor de allochtone studenten. Maar als het binnen de groep van allochtone leerlingen een extra struikelblok is, moeten we dat zeker bijspijkeren, om de maximale kansen in het hoger onderwijs, in de lerarenopleiding, te garanderen.

Kathleen Helsen (CD&V): Minister, ik vind het heel belangrijk om daar opnieuw aandacht aan te schenken. Een hele poos geleden kwam het in deze commissie vaker aan bod, maar intussen is het lang geleden dat we er nog over hebben gesproken. Er zijn andere thema's die hier regelmatig terugkomen. Ik vind het positief dat mevrouw Meuleman er nog eens op wijst dat het belangrijk is daar aandacht voor te hebben, sowieso voor de leerlingen die in de klas zitten. Daarnaast stel ik ook vast dat er jonge mensen zijn die voor de lerarenopleiding kiezen maar die na die opleiding merken dat ze moeilijk toegang vinden tot het onderwijs. Het zijn mensen met talent die heel goed onderwijs zouden kunnen aanbieden. Het is goed om te bekijken welke drempels vandaag nog worden ervaren, hoe die kunnen worden weggewerkt en na te gaan welke rol de overheid daarin kan spelen.

Minister Hilde Crevits: Mevrouw Meuleman, ik vermoed dat we in september 2018 kunnen starten, maar het blijft wat mij betreft de vrijheid van de student om zich al dan niet te laten registreren. We zullen goed moeten nagaan of we dat wel of niet verplichten.

Mevrouw Krekels, alles start natuurlijk met de keuze die men maakt om een opleiding te volgen. We zitten daar met een aantal problemen, u hebt verwezen naar de hoofddoek. Ik was gecharmeerd door een Gentse school, een school in het centrum van de stad, geen GO!-school maar een school waar men eigenlijk kan kiezen, die een compromis heeft gevonden met de ouders in de omgang met diversiteit en de hoofddoekproblematiek. Zij zijn overeengekomen dat de school eigenlijk een thuissituatie is en dat kinderen daar hun hoofddoek kunnen uitdoen. Wanneer er externen naar de school komen, kunnen ze de hoofddoek weer opzetten. Mits enige flexibiliteit kan men met respect tot goede oplossingen komen die ook op leerkrachten van toepassing zouden moeten zijn. Iedereen heeft natuurlijk recht op zijn eigen mening. Er is geen algemeen hoofddoekenverbod. Scholen zijn vrij om te beslissen of het wel of niet kan.

De directeur van die school heeft ook gezegd dat de instroom van kinderen met migratieroots perfect is en dat de ouders dat aanvaarden als een huiscontext op school. Ik vind dat dan ook een goede zaak. Men moet natuurlijk wel opletten dat men geen inbreuk pleegt op die regels wanneer men die school met camera's gaat bezoeken.

Er kan veel worden opgelost met enige flexibiliteit, maar u hebt wel een punt, mevrouw Krekels, dat het engagement en het respect altijd van twee kanten moeten komen. Ik ben er echter van overtuigd dat we, als we in dialoog gaan, tot een oplossing komen. Ik was nog niet zo lang geleden in Limburg in gesprek met geëngageerde ouders, en het eerste onderwerp dat daar aan bod kwam, was de hoofddoekenkwestie. Dat begon vrij assertief, maar uiteindelijk zijn we in grote harmonie uit elkaar gegaan na een heel lang gesprek. En ik heb nadien niet beslist om een hoofddoek te dragen.

Het is mijn overtuiging dat het beter is om een school te hebben met een diversiteit aan leerkrachten. Ik heb artikels gelezen in de krant van mensen die beweren dat dat helemaal niet nodig is. Ik behoor niet tot die strekking. Ik denk dat het goed is dat een school een spiegel is van de maatschappij en een gezonde mix aan mensen heeft. Er is natuurlijk vrijheid om mensen aan te werven. Ik ga daar geen strakke regels opleggen. En zelfs als ik regels zou opleggen, hebben we niet voldoende mensen om dat allemaal gedaan te krijgen.

Wat de taalvereisten betreft, zijn er wel wat mogelijkheden. Er mag gedurende drie jaar een afwijking op de taalvereiste worden toegestaan om mensen de kans te geven. We kunnen dus soepel zijn als we dat willen.

Wat de rolmodellen betreft, wil ik verwijzen naar de Karel de Grote Hogeschool in Antwerpen. Die school heeft een A-raad waarin overleg wordt gepleegd met de studenten lerarenopleiding die een migratieachtergrond hebben. Er wordt voorzien in bijzondere begeleiding voor die groep bij hun studietraject. Ik weet dat de heer Daniëls dan zegt dat we iedereen moeten begeleiden, en dat klopt, maar als je er al weinig hebt, is het van belang om in dialoog te gaan en te zien waar de knelpunten liggen en na te gaan hoe die kunnen worden opgelost. Via deze groep en de netwerken van deze groep probeert men ook nieuwe jongeren aan te trekken. Dat start dan vanuit de basis en van daaruit probeert men breder te werken.

Mevrouw Brussee, u verwees naar de hogeschool in Gent. Het is mogelijk dat er nog andere voorbeelden zijn, maar u weet dat mijn kabinetschef directeur is van de Karel de Grote Hogeschool, vandaar dat wij deze zaken met bijzondere interesse volgen. Ik vind dit in elk geval een goed voorbeeld van hoe men jongeren daarbij kan betrekken en hen probeert in te zetten om andere jongeren te stimuleren.

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Minister, dit is al een belangrijk signaal, maar wat mij betreft, mag het nog sterker. Er zijn problemen in het politiekorps in Mechelen, en Bart Somers heeft gezegd dat hij een zeer duidelijk signaal zal geven. Hij start speciale projecten waarbij mensen kunnen beginnen werken en intussen kunnen studeren. Er worden inspanningen gedaan om ervoor te zorgen dat het Nederlands beter wordt enzovoort.

In het verleden waren er ook projecten die een beetje gelijkaardig waren. Bij de politie is het ook zeer duidelijk dat men mensen heeft uit de gemeenschap om mensen binnen de gemeenschap aan te spreken. In het onderwijs kan het even belangrijk zijn om die rolmodellen te hebben. In het verleden waren er projecten voor kinderen met een migratieachtergrond die soms een moeilijke schoolcarrière achter de rug hebben. We kennen de cijfers en we weten uit PISA (Programme for International Student Assessment) hoe moeilijk het is, zeker voor leerlingen met een migratieachtergrond als zij van goede wil en gemotiveerd zijn, om een doorstart te maken en om recht te trekken wat fout is gelopen. Zij konden bijvoorbeeld beginnen als kinderverzorger, werden gedeeltelijk betaald en konden hun diploma nog halen. We willen de lat immers niet lager leggen. Bart Somers wil dat niet, en wij evenmin. Maar er moet wel kunnen worden gekeken of we geen inhaaloperatie kunnen maken, onder meer door te werken met die streefcijfers. Er zijn voorstellen om scholen te belonen die deze inspanningen doen. Ik zou nog een stapje verder willen gaan, maar het is toch belangrijk dat u een positief signaal geeft.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Caroline Gennez aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de hervorming van de opleidingenmatrix in het secundair onderwijs – 2394 (2016-2017)

Voorzitter: mevrouw Kathleen Helsen

De voorzitter: Mevrouw Gennez heeft het woord.

Caroline Gennez (sp-a): Voorzitter, dit is eigenlijk een zeer concrete vraag, die is gebaseerd op een aantal signalen van mensen in technische scholen, nijverheidstechnische

scholen zelfs, meer bepaald in de mediasector, die toch zeer ongerust zijn over de toekomst van hun opleiding.

In het kader van de modernisering van het secundair onderwijs besliste de Vlaamse Regering dat in de toekomst leerlingen van de tweede en derde graad een richting kunnen kiezen binnen acht studiedomeinen. We denken dat het zeer belangrijk is dat leerlingen een gerichte studiekeuze maken, in functie van hun interesses en talenten. Daarom is het belangrijk dat we jongeren daadwerkelijk juist laten kiezen en dat het opleidingsaanbod hen ook prikkelt, motiveert en uitdaagt, zodat ze minder snel schoolmoe worden en desgevallend zouden afhaken.

De acht studiedomeinen zijn uiteraard bekend: taal en cultuur, STEM (Science, Technology, Engineering and Mathematics), kunst en creatie, land- en tuinbouw, economie en organisatie, maatschappij en welzijn, sport en tot slot voeding en horeca. Ze hebben uiteraard verschillende finaliteiten: doorstromen naar het hoger onderwijs, voorbereiden op de arbeidsmarkt of de beide finaliteiten. De matrix is al een aantal keren bijgestuurd sinds 2016. We vinden het ook noodzakelijk om regelmatig het ingerichte aanbod tegen het licht te houden: doet dat wat moet, maar ook, zijn de opleidingen actueel?

Heel concreet zien we, in tegenstelling tot bij de matrix van januari 2017, waarbij de opleiding Multimedia niet als dubbele finaliteit werd opgenomen in tso/kso in de derde graad, in de geactualiseerde versie een toevoeging aan de nicheopleiding Grafimedia. Er is namelijk sprake van Grafi- en Crossmedia binnen de domeinen STEM en kunst en creatie. In de recentste matrix voor het secundair onderwijs is er naast breed programmeerbare studierichtingen ruimte voor nicheopleidingen die voorbereiden op specifieke niches in de arbeidsmarkt. De opportuniteit van die nicheopleidingen en de spreiding over het onderwijslandschap zijn elementen die in overweging zouden zijn genomen bij de verdere concretisering van het aanbod in de matrix secundair onderwijs.

Zoals ik zei, er is wel wat ongerustheid op het terrein. Er is nog zeer veel onduidelijkheid over de toekomst van de technische richting Multimedia. Dat is een richting die in heel wat scholen, waaronder ook eentje bij mij in de buurt, TSM in Mechelen, toch populair is, die veel leerlingen aantrekt, ook nog in de tweede en zelfs in het begin van de derde graad. Het is ook een richting die aansluit bij het interessegebied van vele jongeren en waarin theoretische kennis wordt gecombineerd met een verscheidenheid aan praktische vakken.

Minister, om die onrust weg te nemen, stel ik u dus enkele concrete vragen. Kunt u verduidelijken wat precies de toekomst is van de opleiding Multimedia? In welke mate verschilt die van de nieuwe opleidingsvorm Grafi- en Crossmedia, die wel wordt gebruikt in de matrix? Wat zijn de concrete verschillen en gelijkenissen, zowel qua finaliteit als qua inhoudelijke invulling? Binnen de nieuwe matrix wordt gebruikgemaakt van het begrip 'nicheopleiding', die wordt bepaald op basis van de noden op de arbeidsmarkt en/of op basis van regionale inbedding. Hoe wordt daar in de praktijk verder invulling aan gegeven? Welke invulling is dat dan concreet?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Mevrouw Gennez, ik dank u voor de vraag. Ik zal proberen om duidelijk te zijn. Het klopt dat binnen het geactualiseerde studieaanbod de studierichting Multimedia binnen de dubbele finaliteit niet meer voorkomt. Daaruit kunnen we evenwel niet afleiden dat Multimedia zomaar uit het secundair onderwijs zou verdwijnen. De screening die we in 2015 hebben gedaan, gaf aan dat leerlingen uit Multimedia zeer moeilijk aansluiting vinden op de arbeidsmarkt, een reden om Multimedia als studierichting toch kritisch te gaan bekijken. De reden van de kloof tussen wat de studierichting belooft te doen en uiteindelijk daadwerkelijk doet, is dat de vereiste competenties voor programmatie en webdesign zich

veeleer op het niveau 5, dus hbo5, situeren, en zelfs op het niveau 6 van de professionele bachelor. Daarom werd in de doorstroomfinaliteit van het domein STEM de studierichting Informatie- en Communicatietechnologie opgenomen. Die studierichting zal voldoende bagage geven aan leerlingen om na het secundair onderwijs door te stromen naar het hoger onderwijs, om zo programmeur, digitaal ontwerper of digitaal vormgever te worden. Leerlingen die momenteel hun gading vonden in Multimedia, zullen in de dubbele finaliteit van zowel het domein STEM als het domein kunst en creatie bij de studierichting Grafi- en Crossmedia terecht kunnen. Ook die wijziging, van Grafische Communicatie naar Grafi- en Crossmedia is ingegeven door de realiteit van de ontwikkelingen op de werkvloer. We stellen vast dat er in de grafische sector door het groeiend belang van het digitale belangrijke evoluties op technologisch vlak zijn gebeurd. Deze studierichting zal, conform de verwachtingen van de arbeidsmarkt, duidelijke linken leggen naar het digitaal opzetten van publicaties, campagnes en publiciteit. Zo verbreden we Multimedia naar het meer toekomstgericht vormgeven binnen de studierichting Grafi- en Crossmedia. We verliezen in de actualisering van het studieaanbod de wereld van de grafische media en de multimedia dus niet uit het oog. Integendeel, de actualisering zal er net voor zorgen dat de aansluiting op de arbeidsmarkt of het hoger onderwijs vlotter en efficiënter verloopt. Dat is net de reden waarom we heel die screening van al die studierichtingen hebben gedaan.

De nicheopleidingen zijn inderdaad ook in de matrix opgenomen. Dit zijn veeleer smalle, specifiek gerichte studierichtingen, die echter zeer zinvol zijn, omdat ze een goede aansluiting hebben op het onderwijs of op de arbeidsmarkt.

Maar ze worden als niche omschreven omdat ze als studierichting gekoppeld zijn aan bijvoorbeeld de economische activiteit van een streek – dat kunnen de maritieme opleidingen zijn – of omdat ze een select doelpubliek hebben waardoor een uitgebreid aanbod over het hele Vlaamse land niet nodig is. Er zijn zulke niche-studierichtingen binnen het domein kunst en creatie.

Wat vervolgens de invulling in de praktijk betreft: momenteel bereid ik het regelgevend kader voor met betrekking tot de uitrol van de modernisering van het secundair onderwijs. Hierin zal ook plaats zijn voor omzettings- en programmatieregels waarmee schoolbesturen zicht krijgen op de manier waarop zij hun school of scholen zullen kunnen organiseren. Uiteraard maken we dan ook een kader voor de programmatie van nicheopleidingen en bij uitbreiding voor de nicheopties van de eerste graad. Mogelijke criteria hierbij: een screening van de aanbodbehoefte, het principe van de keuzevrijheid en de studiecontinuïteit. Daar zullen dus een aantal kanttekeningen bij worden gemaakt.

Nichestudierichtingen zijn zeker zinvol en verdienen hun eigen plaats in het geactualiseerde studieaanbod. Maar het is niet de bedoeling om er op dezelfde manier mee om te gaan als de andere studierichtingen. Dat zou ook niet wenselijk zijn, de studierichtingen zelf zouden dat ook niet zo fijn vinden.

De voorzitter: Mevrouw Gennez heeft het woord.

Caroline Gennez (sp-a): Begrijp ik het goed, minister, dat u grafi en crossmedia – het vroegere multimedia – met zowel aandacht voor het creatieve en het ontwerpen als voor het technische en print, de beide dus, ziet als een nicheopleiding? Of zegt u: neen, dat valt er absoluut niet onder?

Ik zie u neen knikken, u hoeft verder niet te antwoorden.

U zegt wel dat u dit ziet als een dubbele finaliteit, de mensen op het terrein zeggen dat ze dat eigenlijk ook zijn, maar u moet wel het correcte traject volgen. Zij zeggen dat ze heel veel instroom hebben in de derde graad van het secundair onderwijs. Zij raden de meeste jongeren aan om niet te stoppen na het zesde tso, maar

nog een jaar Se-n-Se (secundair na secundair) te doen en dan door te stromen naar het hoger onderwijs. Dat zijn eigenlijk wel de succesverhalen op het vlak van doorstroom. Als men de dubbele finaliteit zou afschaffen en beide leiden tot grafi en crossmedia, dan zouden we toch een aantal jongeren uit de boot zien vallen die nochtans de capaciteiten hebben om door te stromen naar het hoger onderwijs.

Concreet zeggen ze: uiteraard zijn we bereid om onze opleidingen mee tegen het licht te houden, er is altijd ruimte voor verbetering, maar wat belangrijk is, is effectief een juiste oriëntering, met inbegrip van het Se-n-Se-jaar om zo de doorstroom naar het hoger onderwijs te bevorderen. Maar wij doen dat ook en in die gevallen hebben wij wel degelijk succes bij sommige leerlingen.

In een brief aan u zeggen ze: wij kunnen toejuichen dat in de nieuwe matrix nog een melding gemaakt wordt van crossmedia, een andere benaming voor multimedia zoals we dat vandaag kennen, met eventueel andere accenten. Maar ze denken dat het niet de juiste keuze is omdat de verschillende studierichtingen multimedia en crossmedia, eigen beroepsprofielen hebben. Er zijn gezamenlijke accenten inzake die grafische creativiteit, maar er is toch wel leerstof eigen aan de sectoren, print en web. Alleen de richting oprichten in de derde graad die mossel noch vis is, zou een gemiste kans zijn. Ze zeggen ook wel dat dit in de tweede graad misschien wel zinvol is, om vervolgens dan een specifiekere keuze te maken in de derde graad.

Er zijn een tiental scholen die dit aanbod indienen in heel Vlaanderen. Kunt u met hen overleggen? En ook met Grafoc, de federatie voor de grafische sector, die waarschijnlijk de beroepskwalificaties moet uittekenen? Kunt u met hen in overleg gaan en niet het kind met het badwater weggooien? Kunt u komen tot een juiste profilering van die studierichting? Daarbij is – alvast wat mij betreft – de naam van ondergeschikt belang, de inhoud en de finaliteit verdienen het meest aandacht en zorg. Beschouw dit als een warm pleidooi, minister, om het overleg aan te gaan.

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Minister, ik wil mij daar graag bij aansluiten. Opleidingen zoals deze zullen aan belang winnen. Sommige dingen in het verleden hadden beter gekund. Het is een zoektocht. Het is een sector die voortdurend in beweging is. We moeten voortdurend zoeken en bijsturen.

De sector zelf erkent dat ze recent heel wat aanpassingen hebben gedaan om te kunnen beantwoorden aan een aantal hedendaagse noden. Misschien zijn die aanpassingen niet volledig meegenomen door de timing. Een aantal aanpassingen en aanzetten tot verbetering zijn genomen nadat de screening was afgerond of nog liep. In elk geval zeggen ze zelf dat ze meer accenten gelegd hebben op alles wat met het web te maken heeft. Ze hebben ook meer accenten gelegd op competenties die moeten worden verworven en waarmee men in een steeds evoluerende context toch nog verder aan de slag kan, zoals creatief en innovatief denken en dergelijke.

Ik zou er ook willen voor pleiten, minister, om niet te snel te beslissen op basis van wat de screening heeft weergegeven, bijvoorbeeld: deze richting boekt niet het gewenste resultaat en dus gaan we die schrappen in de nieuwe matrix.

Er zijn toch echt argumenten, waarvan mevrouw Gennez er een reeks heeft gegeven, die aantonen dat er inspanningen worden gedaan om bijvoorbeeld met leerlingen die laat in die richtingen terechtkomen en voor die late instroom hun redenen hebben, nog aan de slag te gaan. Via dergelijke kanalen kunnen leerlingen die het moeilijk hadden, echt wel nog een nieuw elan krijgen om in een creatieve richting opnieuw te beginnen. Ik wil u dus vragen, minister, verder in overleg te gaan en de richting niet te snel te schrappen.

De voorzitter: Mevrouw Krekels heeft het woord.

Kathleen Krekels (N-VA): Ik wil er gewoon nog even op wijzen dat de vraag van mevrouw Gennez ons vooral moet aanzetten om in de hele hervorming die gaande is, alert te blijven. Vanaf het moment dat de opleidingsmatrix voor het secundair onderwijs bekend werd gemaakt, hadden mensen de neiging om te gaan kijken waar ze zaten, hoe de opdeling was en hoe hun opleiding naar de laatste graad zou groeien. Sommigen vonden niet meteen hun richting terug en sommigen vonden ze helemaal niet meer terug. We moeten heel voorzichtig zijn met de parameters waarop we ons baseren. Ik denk bijvoorbeeld aan de opleiding dierenzorg. Onlangs hebben we een school bezocht die deze richting organiseert. In verhouding volgt maar een klein aantal mensen de opleiding, maar daarom is ze niet minder belangrijk. Leerlingen die daar studeren, studeren ook af en hebben een heel grote kans op werk. Dat is maatschappelijk heel waardevol. Kinderen die in deze richting terechtkomen, hebben vaak al op verschillende manieren hun weg gezocht, niet altijd met even veel succes. In de opleiding dierenzorg vinden ze dan toch opnieuw 'goesting' om te leren en een diploma te behalen. Dat is een voorbeeld van hoe we met de matrix moeten omgaan, hoe we alles moeten samenstellen en hoe we omzichtig moeten omgaan met het al dan niet vervormen van bepaalde studiedomeinen.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Dank voor alle opmerkingen. Ik heb nog niet gezegd dat mijn mensen deze week GRAFOC, het vormingsfonds van de grafische sector, hebben gezien. Zij waren heel tevreden met de verbreding naar crossmedia. Dat vinden zij een goede zaak.

Mevrouw Gennez, in mijn matrix staat wel een sterretje bij 'grafi- en crossmedia' en ik heb begrepen dat ook de sector zelf absoluut geen vragende partij is voor honderd grafische scholen in Vlaanderen. Ook zij willen dat beperkt houden. Anders is het met de doorstroomrichting informatie- en communicatietechnologie. Vanuit de tweede graad is er de mogelijkheid om naar doorstroom en naar dubbele finaliteit te gaan. Alle leerlingenprofielen worden op die manier bediend. De uitstroom op een later moment moet in een systeem van getrapte studiekeuze eigenlijk de uitzondering zijn. We willen echt naar zes jaar, waarna je je diploma krijgt, zonder een zevende jaar als je de sprong naar hoger onderwijs wil maken. We zijn natuurlijk in nauw overleg met de sector en proberen hieraan zo goed mogelijk vorm te geven.

Voor de rest neem ik alle opmerkingen die werden gemaakt, mee.

De voorzitter: Mevrouw Gennez heeft het woord.

Caroline Gennez (sp.a): Het is goed dat er met GRAFOC wordt overlegd. Dat is alvast gebeurd en wordt waarschijnlijk ook voortgezet. Misschien is het ook goed de bekommernissen van een netwerk van een tiental scholen over heel Vlaanderen verspreid mee te nemen. Zij zijn ook bereid tot afstemming met de sector. Het is belangrijk dat zowel de onderwijscomponent als de sector in het overleg wordt betrokken.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Ann Brusseel aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over leerkrachten wiskunde en de wiskundige geletterdheid – 2436 (2016-2017)

Voorzitter: mevrouw Kathleen Helsen

De voorzitter: De laatste vraag voor vandaag is van collega Brusseel, die normaal heel veel aandacht schenkt aan talen in het onderwijs, maar vandaag wiskunde op onze agenda zet. Mevrouw Brusseel heeft het woord.

Ann Brusseel (Open Vld): Ik ben niet van roeping veranderd, collega's. Ik heb jullie vorige week een kleine inkijk gegeven in mijn methodieken voor het verwerven en oefenen van talen. Wiskunde ligt me na aan het hart, maar niet persoonlijk. Voor taal heb ik inderdaad de bevlogenheid van iemand die zelf heel veel taal heeft gestudeerd, maar wiskunde was voor mij heel moeilijk. Toch stel ik vandaag met grote bezorgdheid een vraag over de kwaliteit van onze lessen wiskunde en de wiskundige geletterdheid, minister.

We moeten op dat punt in actie schieten. Er zijn nu genoeg signalen dat er problemen zijn. De PISA-resultaten (Programme for International Student Assessment) tonen aan dat onze wiskundige geletterdheid afneemt. Onze toppers doen het minder goed en we hebben minder toppers. Ik ben van mening dat toppers ook belangrijk zijn.

We mogen ons zeker niet laten wijsmaken dat dat niet zo'n probleem is, dat we dan bijvoorbeeld te veel elitair zouden denken. Want dat is niet het geval. Je hebt die toppers voor wiskunde nodig.

Ook in het hoger onderwijs merkt men dat er een achteruitgang is. De mensen beginnen het te laten horen. Dat is een goede zaak.

In een interview met Knack van 7 juni 2017 stelt professor digitale wiskunde Ann Dooms van de Vrije Universiteit Brussel (VUB) hierover het volgende: "In polyvalente opleidingen zoals chemie, biologie en computerwetenschappen, waarin wiskunde een belangrijke steunwetenschap is, zien we dat studenten uit een sterke aso-richting" (algemeen secundair onderwijs) "daar vroeger weinig of geen moeite mee hadden. Tegenwoordig is wiskunde een struikelblok." Het gaat dus over de studierichtingen in de exacte wetenschappen aan de universiteit. Dat zijn dus leerlingen met de juiste vooropleiding, kun je grosso modo stellen.

Want uit de pretoets die de VUB dan jaarlijks organiseert en waarbij naar het wiskundepeil van nieuwe studenten wordt gepolst, is vaak onoverkomelijk vastgesteld dat de universiteit remediëring moet aanbieden. Nu, de instellingen doen dat dan ook vaak. Het is niet de enige onderwijsinstelling die remediëring aanbiedt. Maar voor wiskunde werkt men daar dan wel hard op.

Minister, er zijn niet alleen de getuigenissen van het terrein en de PISA-resultaten. Ook uit de cijfers van het departement aangaande de vereiste bekwaamheidsbewijzen voor wiskunde blijkt dat we moeten ingrijpen. Uit uw antwoord op mijn schriftelijke vraag van 20 april stel ik immers vast dat in 2016 Vlaanderen breed maar 51 masters in de wiskunde zijn afgestudeerd aan onze universiteiten. Amper 18 masters met een vereist bekwaamheidsbewijs zijn in 2015-2016 als leerkracht gestart. Bovendien verlieten in datzelfde jaar, voor diezelfde periode, 168 wiskundeleerkrachten de derde graad van het secundair onderwijs en respectievelijk 170 en 194 wiskundeleerkrachten de eerste en de tweede graad, om verschillende redenen, waaronder voor een groot deel pensionering. Als je alles bij elkaar telt, gaat het om 402 leerkrachten wiskunde die gestopt zijn. En er staan 18 masters klaar met het vereiste bekwaamheidsbewijs.

De uitstroom uit het secundair onderwijs is nog nooit zo hoog geweest. Ik heb vandaag geen cijfers meegebracht over de professionele bachelors. Maar ook bij die professionele bachelors is het aantal studenten wiskunde niet zo hoog. Mocht de motivatie om wiskunde te studeren zo hoog zijn als de motivatie om bijvoorbeeld in de lerarenopleiding lichamelijke opvoeding te gaan studeren, dan zouden we niet meteen moeten klagen. Maar ook daar, voor die eerste graad, zie ik een probleem, als ik de cijfers van de voorbije jaren bekijk.

Minister, welke concrete handelingen op korte en middellange termijn acht u noodzakelijk om meer studenten naar de universitaire opleidingen in de wiskunde aan te spreken? En hoe kunnen er meer afgestudeerden hun weg vinden naar het onderwijs? Dat is een tweede belangrijke doelstelling.

Er is vraag bij de professionele bachelors onderwijs om een zijinstroom mogelijk te maken in de universitaire masteropleiding wiskunde met finaliteit onderwijs zodat zij ook kunnen worden ingeschakeld in de derde graad van het wiskunde-onderwijs. Wat is hierover uw standpunt?

De Vlaamse Regering doet al enige tijd bijzondere inspanningen, onder meer via de STEM-academies (Science, Technology, Engineering and Mathematics), om de aandacht voor potentiële toekomstige studenten op wetenschap en techniek te vestigen. Welke maatregelen kunnen worden genomen om meer klemtoon op wiskunde te leggen?

In de scholen worden leerlingen nu steeds vaker verplicht om reeds in de eerste graad de keuze te maken tussen STEM of Latijn – althans, men brengt dat zo aan. Steunt u deze evolutie?

Uit de gevraagde cijfers stel ik vast dat toenemend meer vrouwen dan mannen als wiskundeleerkracht aan de slag gaan. Het is goed dat ze er zijn. Het is dus, voor alle duidelijkheid, geen waardeoordeel. Maar ik stel vast dat er weinig mannen doorstromen naar het onderwijs. Wat stelt u voor om een beter gender-evenwicht te bereiken, om in de praktijk ook die mannelijke masters naar het wiskunde-onderwijs te doen doorstromen?

Het door de Vlaamse overheid opgerichte STEM-platform, dat als onafhankelijke expertengroep de Vlaamse Regering adviseert, telt volgens het artikel in Knack geen licentiaat of master wiskunde. Zou u de uitbreiding van dit platform met wiskundigen een welgekomen aanvulling achten?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Op korte termijn kan ons STEM-actieplan 2012-2020 er hopelijk mee toe bijdragen dat meer leerlingen voor de specifieke wiskunde-opleiding kiezen. Onder meer om meer masters naar het onderwijs te krijgen, finaliseren we – u weet dat, want ik heb dat ook vorige week gezegd – een ontwerp van decreet ter versterking van de lerarenopleidingen.

Dit ontwerp van decreet zou ook een niet onbelangrijke passage bevatten over de zijinstromers en hoe dit te regelen. U weet dat ik er in het verleden al mijn beklag over heb gedaan dat, als je een master in de wiskunde bent en je wilt ook leraar zijn, je een gigantisch lang traject moet lopen vooraleer je de beide competenties hebt.

Dus ook hier willen we, via een ontwerp van decreet dat hier nog zal worden besproken, wat soelaas bieden.

In de regelgeving hoger onderwijs is het al mogelijk voor houders van een professioneel bachelordiploma om, via een schakelprogramma, een academische

masteropleiding aan te vatten. Hoe en welke schakelprogramma's georganiseerd worden, behoort tot de autonomie van onze hogeronderwijsinstellingen. Maar in het ontwerpdecreet, waarover we nog moeten spreken binnen de regering, zou ik toch de mogelijkheid tot een 'finaliteit onderwijs' in de masters opgenomen willen zien, via het traject van de educatieve masters, zodat je na je bachelor onmiddellijk kunt kiezen voor een educatieve master, waardoor je sneller leraar wordt.

STEM is een geïntegreerd verhaal van initieel vier aparte curriculumonderdelen: wetenschappen, technologie, engineering en wiskunde zelf. Vanuit STEM-oogpunt, zowel binnen onderwijs als binnen vrije tijd, heeft het geen zin om de diverse onderdelen opnieuw apart te gaan benaderen. Wiskunde zou zijn bijna organische plek moeten innemen binnen het STEM-geheel. Het is best mogelijk dat voor wat de ontwikkeling van goede STEM-praktijken betreft, er op dit moment mogelijk meer aandacht zou mogen gaan naar het geïntegreerde wiskundedeel. Het zijn uiteraard in de eerste plaats de netwerken van STEM-academies en voor het basis- en secundair onderwijs waar de boodschap rond een sterker aandeel wiskunde kan worden opgenomen. STEM wordt immers in dialoog gemaakt door de betrokken stakeholders, waaronder ook onze pedagogische begeleidingsdiensten. Goede praktijkvoorbeelden worden ook ontwikkeld in het onderzoek 'STEM@School' van professor Wim Dehaene. Ik ben er zeker van dat de aandachtspunten met betrekking tot wiskunde binnen deze gremia tot inspiratie en debat zullen leiden.

STEM is geen algemene keuzeoptie binnen het curriculum. Er is dus zeker geen verplichting om dit te nemen in de scholen die het aanbieden. Als scholen zich als STEM-school affichereren, heeft dat het voordeel dat het voor de ouders en de leerlingen zonneklaar is dat bepaalde accenten worden gelegd, naast een aantal andere keuzemogelijkheden. Ik stel wel een positieve evolutie pro STEM vast, en dat was ook de bedoeling van het parlement en van de regering, dat de beoogde stijging pro STEM zich jaar na jaar zou doorzetten. Ik steun dus zeker het enthousiasme rond STEM, voor zolang STEM geen voorwaarde is voor de studiekeuzes in de tweede graad. Het is niet zo dat je al voor STEM moet kiezen in de eerste graad om toegelaten te worden tot de tweede graad. U weet dat STEM zelfs een heel domein geworden is vanaf de tweede graad. Dat is op zich ook een goede zaak.

Een beter genderevenwicht is een zaak voor het hele onderwijs, niet enkel voor de wiskundeleraren. We hebben daarnet een vraag gehad over diversiteit. Eigenlijk sluit dit hier ook bij aan. Als ik rond mij kijk, hoor ik in heel veel scholen een heel zware nood aan extra wiskundeleraren. Er studeren er te weinig af. Ik hoor zelfs dat gepensioneerde leerkrachten massaal worden teruggeroepen in scholen om wiskunde te geven. Dat is een zorgwekkende evolutie.

Ik zie ook nieuwe studierichtingen. In Kortrijk heb je bijvoorbeeld de richting 'digital arts' aan Howest. Je moet voor die studierichting zeer veel wiskunde gevolgd hebben. Veel cracks in wiskunde gaan dus niet naar de klassieke wiskundeopleidingen, maar kiezen toegepaste richtingen.

Voor mij is het echt zorgwekkend. Als er een probleem is met de wiskundekennis in onze scholen, zal het zonder wiskundeleraren natuurlijk ook niet beter worden met die kennis. Ons actieplan is wat dat betreft dus zeker noodzakelijk.

Het STEM-platform is zeer divers samengesteld. De belangstelling voor wiskunde wordt zeker niet in vraag gesteld. Die kan ook niet in vraag gesteld worden. De samenstelling is geen reflectie van de vakken binnen onderwijs. Er zitten vertegenwoordigers in met een onderwijsachtergrond of onderwijsbelangstelling, vanuit bedrijven, vanuit expertisecentra, journalistiek enzovoort. Het platform neemt wiskunde uiteraard en absoluut mee als onlosmakelijk deel van STEM, en neemt overigens ook het uitstekende standpunt van de Koninklijke Vlaamse Academie van België (KVAB) over de rol van de STEM-leerkracht zeer ter harte bij diverse adviezen.

De standpunten in het geciteerde interview zijn scherp wat de wiskunde betreft en kunnen de bevoegde pedagogische begeleidingsdiensten ongetwijfeld inspireren wat de didactiek betreft. U weet dat onze pedagogische begeleidingsdiensten autonoom zijn in het hoe van het realiseren van de eindtermen, ook wat wiskunde betreft. Ons platform neemt ook geregeld nieuwe leden op, meestal ter vervanging van anderen, want het aantal deelnemers aan het platform moet uiteraard ook werkbaar zijn. Ik zou het wel nuttig vinden om daar een wiskundige in op te nemen. We zullen dat ook suggereren aan het platform. En ik denk dat die suggestie ter harte zal worden genomen.

De voorzitter: Mevrouw Brusseel heeft het woord.

Ann Brusseel (Open Vld): Bedankt voor uw antwoord, minister. Ik denk ook dat suggesties ter harte zullen worden genomen als ze zo concreet zijn. Mijn laatste vraag was natuurlijk een beetje voor de hand liggend. Maar eigenlijk is het wel belangrijk, als er platformen zijn, dat alle betrokkenen hun verhaal kunnen doen, zodat de focus niet te veel op het een of het ander komt te liggen. En dat merk ik nu wel. Ik heb al een aantal jaren belangstelling voor het STEM-dossier, en we zien in de praktijk, ook in de praktijk van de STEM-academies en de projecten die voorgesteld worden op scholen en infodagen en dergelijke meer, dat dat heel sterk neigt naar toegepaste zaken, die zeer interessant en visueel aantrekkelijk zijn en die nieuwsgierigheid kunnen aanwakkeren. Ik vind dat zeker zeer goed, versta mij niet verkeerd, maar het gaat dan eigenlijk veeleer over technologie en techniek, en de kant van de wiskunde en de exacte wetenschappen, die men dan misschien moeilijker aantoonbaar vindt, of iets te ouderwets of wat dan ook, komt dan een beetje in de verdrukking. En dat vind ik wel spijtig, want we hebben die mensen ook nodig. We hebben mensen nodig die pure fysica of pure wiskunde studeren. Dat is de basis. Net zoals je aan de universiteiten veel moet inzetten op fundamenteel onderzoek, en niet alleen op zaken die direct toepasbaar zijn, is het ook belangrijk dat binnen het STEM-domein de hogescholen, de universiteiten en al wie daarbij betrokken is, niet alleen focussen op het toepasbare en het direct aantoonbare, dat je heel visueel kunt voorstellen en makkelijker kunt verkopen.

Er moet volgens mij nu worden nagedacht over een manier waarop we pure wiskunde beter aan de man kunnen brengen. We moeten ervoor zorgen dat er voldoende aandacht voor is. Ik denk dat de pedagogische begeleiding daarover kan nadenken. We moeten ook nadenken over hoe we de volledige visvijver van masters in de wiskunde kunnen aanspreken. Wat scheelt er? Waarom gaan die jongemannen niet naar de lerarenopleiding? Waarom kiezen ze daar zelden voor? Misschien kunnen we een diepteonderzoek of een kwaliteitsonderzoek doen en interviews afnemen met die mannelijke studenten om na te gaan waarom ze het niet doen. Misschien zijn er andere voor de hand liggende redenen.

Ik zou ook nog de leerplannen en de eindtermen willen vermelden. Ik denk dat de leerplannen de voorbije jaren niet gewijzigd zijn en dat dit misschien zou kunnen verklaren, maar dat moeten we dan onderzoeken, waarom professor Doomst bijvoorbeeld vaststelt dat bepaalde aspecten van wiskunde niet of niet goed zijn gekend. Ik heb de indruk dat de leerplannen gewijzigd zijn. Toen ik met de Vlaamse Scholierenkoepel een 'Terug naar de Klas'-dag mocht doen, zat ik in het derde middelbaar en herkende ik de leerstof die ik zelf had gehad in het tweede middelbaar. Als er verschuivingen zijn geweest en als men niet meer tot dezelfde leerplannen komt op het einde van de rit, dan wil dat veel zeggen.

Ik ben blij dat de instellingen remediëring aanbieden aan de studenten, maar het is niet de taak van het hoger onderwijs om de leerstof van het middelbaar onderwijs opnieuw aan te brengen. Zo kun je niet in de diepte gaan. Zo zul je de lat lager moeten leggen, want de 60 studiepunten per jaar liggen vast. Als je tijd moet

steken in de leerstof van het middelbaar zoals men dat ook in veel taalopleidingen moet doen, dan verlies je tijd en dan ga je op het einde van de rit aan kwaliteit inboeten. Daar moeten we waakzaam voor zijn. Dat wil ik niet.

Minister, ik dank u alvast voor uw antwoord. We moeten dit verder opvolgen. Ik zal ook heel aandachtig kijken naar het nieuwe decreet Lerarenopleiding en stel er mijn hoop op dat we dat dan ook heel goed aan de man en aan de vrouw brengen in het onderwijs om meer studenten te motiveren om de lerarenopleiding te volgen.

De voorzitter: De heer Cordy heeft het woord.

Paul Cordy (N-VA): Ik stel vast dat collega Brusseel nog jong genoeg is om te weten wat ze exact in welk jaar als leerstof heeft gekregen.

Vlaanderen is niet het enige land dat met dit probleem te kampen heeft. Ik heb dat signaal ook al regelmatig van Nederlandse collega's gehoord. Een van de pistes – en ik geef het maar mee als denkoefening – waar het Nederlandse onderwijs op zou willen inzetten, is om wiskundigen deeltijds in het onderwijs en deeltijds in het bedrijfsleven te laten werken. Zij proberen om wiskundigen uit de banksector, de verzekeringswereld enzovoort ook een beperkte opdracht te laten vervullen. Het zou een mogelijkheid kunnen zijn – ze blijven hun functie behouden – om toch mensen warm te maken om het tekort mee op te vullen.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega's, ik dank jullie voor deze zeer interessante aanvullende opmerkingen. Collega Cordy, ik neem uw suggestie mee, maar in het nieuwe decreet staan ook 'inschuifmogelijkheden'. Ik vind die combinaties ook interessant.

Ik ben daarnet vergeten te zeggen dat we recent een bevraging hebben gedaan op twee universiteiten bij studenten die de specifieke lerarenopleiding volgen. Een op drie zou rechtstreeks gekozen hebben voor een educatieve master en niet eerst een domeinmaster gevolgd hebben en dan pas de lerarenopleiding. Het toont wel aan dat er interesse is om de educatieve master te volgen.

Een tweede aanvulling is dat wiskundeleraren als opleiding een master in de wis-kunde kunnen hebben, maar het kunnen ook industriële ingenieurs of economisten zijn. Ze kunnen allemaal wiskunde geven, op voorwaarde dat ze de lerarenopleiding hebben gevolgd. Ook hier is het weer interessant om in die educatieve master te voorzien zodat je het onmiddellijk allemaal hebt gedaan.

Er is een uitdaging te gaan, maar ik hoop voor het reces een eerste principiële goedkeuring te krijgen voor het gewijzigde decreet. Er is nog wat water te bezwemmen, maar het is ook wel dringend. Als het ontwerp er is, is het goed om met jullie de discussie ten gronde te voeren.

Voor mij is het echt van belang dat er een educatieve master bestaat en dat leraren secundair onderwijs op het einde van de rit kunnen zeggen dat je een educatieve master kunt volgen. Men raadt je op de universiteit iets aan in een bepaald domein, maar er staat nooit leraar bij. Het is iets wat je er nadien nog snel snel kunt bijdoen. Ik vind dat dat een beetje afbreuk doet aan de kwaliteit van de leerkracht op zich. Het geldt niet voor de bacheloropleidingen, maar wel voor de universitaire opleidingen.

Ann Brusseel (Open Vld): Ik sta uiteraard volledig achter de suggesties met betrekking tot de zijinstroom, weze het met de nodige bijscholing op didactisch en pedagogisch vlak. In dat verhaal is dan ook cruciaal dat directies een zekere vrijheid hebben en iets meer flexibiliteit in hun personeelsbeleid en dat ze niet op zoek moeten gaan naar noodoplossingen. Je vindt geen leerkracht Latijn, maar je

vindt wel een oudere romanist die in zijn kandidaturen nog wat Latijn heeft gehad. Dat is niet hetzelfde als een klassiek filoloog. Het is natuurlijk afhankelijk van de leerplannen. Als het gaat over de eerste graad, kan dat. Voor de doorsnee industriële wetenschapper die een bepaald leerplan zal geven in de eerste of in de tweede graad, is dat een andere opgave dan de zeven of acht uur wiskunde geven in de derde graad. Daarvoor moet men echt heel goed kijken naar kenniscompetenties die nodig zijn voor bepaalde leerplannen. Dat is heel erg belangrijk, zeker voor de pure wiskunde. De pure wiskunde is volgens bepaalde professoren nu het struikelblok, niet de toegepaste wiskunde. Van de leerlingen die uit een derde graad wiskunde-wetenschappen of Latijn-wiskunde komen, verwacht men dat er geen enkel probleem is wat wiskunde in hoger onderwijs aangaat. Het is heel belangrijk dat we daar het onderscheid maken en dat wie de keuzes maakt om leerkrachten aan te stellen, daar ook mee bezig is, daarom bekommerd is en ervan op de hoogte is. Dat is een zeer belangrijk aspect.

Ik denk dat het mogelijk moet zijn om jonge mensen wat meer warm te maken voor wiskunde en ook voor de schoonheid van wiskunde. Al was ik nooit goed in wiskunde, ik heb goed geluisterd naar Aristoteles, die de linken legde tussen wiskunde en muziek en die het had over de schoonheid van de harmonie van de wiskunde. Ik denk dat we dat voor ogen moeten houden. Misschien lukt het ons dan om wervender te zijn voor wiskunde.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.